

Innowacyjna Edukacja Globalna w małych miejscowościach

Jak ją rozumieć i jak realizować

Spis treści

Wstęp	3
Podstawy koncepcyjne	4
Co to jest IRDE i dlaczego jest istotna	4
Dlaczego potrzebujemy definicji IRDE?	5
Kluczowe osie IRDE	7
Kluczowe strategie wdrażania IRDE	8
Nasza droga do tej definicji	10
Przygotowanie gleby	11
IRDE w dialogu z kluczowymi programami i ramami strategicznymi	11
Sadzenie	12
Zbieranie i analizowanie studiów przypadków	12
Pielęgnowanie	13
Ankieta wstępna	13
Grupy fokusowe	14
Refleksja na temat danych	15
Z perspektywy studiów przypadków	15
Z perspektywy grup dyskusyjnych	22
Plony	26
Wyzwania i możliwości	26
Kluczowe wyzwania	26
Metody, działania i aktywności	27
Wnioski	29
Definicja IRDE	29

wstęp

Obecne i przyszłe pokolenia czeka epoka ściśle powiązanych ze sobą globalnych wyzwań, takich jak m.in. zmiany klimatyczne, degradacja gleby, utrata bioróżnorodności, nierówności systemowe i erozja demokracji.

Nie są to abstrakcyjne czy odległe zagrożenia, tylko sprawy mające wpływ na codzienne życie, zwłaszcza na obszarach wiejskich. Wiejskie społeczności często znajdują się na pierwszej linii kryzysów ekologicznych i ekonomicznych, a brakuje im infrastruktury i możliwości edukacyjnych, by na nie skutecznie reagować. W tym kontekście edukacja staje się zarówno prawem, jak i narzędziem strategicznym do budowy odporności i solidarności oraz do transformacji.

Koncepcja IRDE – innowacyjnej wiejskiej (i małomiasteczkiej) edukacji rozwojowej – jest zakorzeniona w szerszym obszarze globalnej edukacji obywatelskiej, jednak wyróżnia się tym, że bezpośrednio odpowiada na terytorialne, społeczne i kulturowe realia życia na obszarach wiejskich i małomiasteczkich.

Łączy się ona z ambicjami Programu DEAR (Development Education and Awareness Raising), który promuje edukację umożliwiającą jednostkom i społecznościom „wyobrażenie sobie sposobów reakcji na globalne kryzysy i przeciwdziałania myśleniu opartemu na strachu”.

IRDE, mająca korzenie w Konsensusie europejskim w sprawie rozwoju, dotyczy równego dostępu do jakościowej edukacji na obszarach, na których dostęp do niej jest utrudnionym, a także promowania wspólnej odpowiedzialności i solidarności między krajami. Jest przede wszystkim sposobem wprowadzenia transformatywnego uczenia się do codziennego życia wiejskich i małomiasteczkich społeczności.

IRDE (Innovative Rural Development Education) czyli innowacyjna wiejska (i małomiasteczka) edukacja rozwojowa powstała w ramach projektu **Rural Voices 2030 – Engaging young rural European citizens in a gender responsive approach to soil protection**^[1], jako odzwierciedlenie podejścia konsorcjum projektowego oraz jako otwarta koncepcja, dająca się dopasować do określonych kontekstów i terytoriów, na których będzie stosowana.

Jako edukacja innowacyjna nie zastąpi ona wiedzy, doświadczenia i działań prowadzonych przez lokalne podmioty – bierze pod uwagę ich dogłębną znajomość danych terenów i sposobów pracy z lokalnymi społecznościami. IRDE oferuje za to coś innego – powiązanie z globalnym obywatelstwem.

¹ NDCI CSO/2023/452-803

podstawy koncepcyjne

Co to jest IRDE i dlaczego jest istotna

IRDE najlepiej rozumieć jako strategię edukacyjną osadzoną w szerszej dziedzinie globalnej edukacji obywatelskiej, ze szczególnym naciskiem na terytoria wiejskie i małomiejskie oraz realia życia młodzieży i społeczności na tych obszarach.

IRDE wspiera pojedyncze osoby i całe społeczności w rozwijaniu zainteresowań oraz zdobywaniu wiedzy i umiejętności pozwalających aktywnie działać na rzecz lokalnego, regionalnego, krajowego, europejskiego i globalnego rozwoju.

IRDE, zakorzeniona w zasadach przedstawionych w Konsensusie europejskim w sprawie rozwoju, odzwierciedla podwójne zobowiązanie: do zapewnienia równego dostępu do jakościowej edukacji na obszarach wiejskich i małomiejskich, wszędzie tam gdzie dostęp do niej jest utrudniony, oraz do promowania takich wartości jak solidarność, sprawiedliwość i wspólna odpowiedzialność w zmieniającym się świecie.

Jak przypomina nam Program DEAR, edukacja rozwojowa to „aktywny proces uczenia się”, rzucający wyzwanie nierównościom społecznym, politycznym i ekonomicznym, a za sprawą IRDE nauka ta jest realizowana w praktyce.

IRDE - innowacyjna wiejska (i małomiejska) edukacja rozwojowa – jawi się jako niezbędna, podjęta w samą porę reakcja na te współzależne kryzysy.

Jest to podejście metodologiczne zorientowane na uczących się, opracowane specjalnie z myślą o obszarach wiejskich i małomiejskich, oparte na zasadach obywatelstwa globalnego, zrównoważonego rozwoju, partycypacji i równości. IRDE stanowi zaproszenie dla lokalnych społeczności nie tylko do otrzymywania informacji, ale także do współtworzenia wiedzy i praktyk edukacyjnych wokół takich tematów jak kondycja gleby, równość płci, odporność klimatyczna i prawa do ziemi.

Celem jest nie tylko zwiększanie świadomości, ale także kształtowanie istotnej sprawczości, zbiorowego przywództwa i długofalowej zdolności do działania w dążeniu do zrównoważonego rozwoju.

podstawy koncepcyjne

Dlaczego potrzebujemy definicji IRDE?

Studia przypadków i grupy fokusowe pokazują, że jasna, ujednolicona definicja IRDE jest niezbędna, by poradzić sobie z konkretnymi wyzwaniami, z jakimi mierzą się społeczności wiejskie i małomiejskie w zakresie edukacji i zrównoważonego rozwoju.

Podejście uwzględniające kwestię równości płci

Istnieje paląca potrzeba uwzględnienia równości płci w podejściu do edukacji na obszarach wiejskich i małomiejskich, by przezwyciężyć bariery prawne, ekonomiczne i kulturowe, z jakimi mierzą się kobiety w kwestiach własności ziemi, podejmowania decyzji i odgrywania przywódczych ról w rolnictwie i lokalnych społecznościach.

Zapewnienie kobietom dostępu do narzędzi, umiejętności i możliwości aktywnego udziału w zrównoważonym rolnictwie, ochronie gleby i zarządzaniu ziemią jest niezbędne dla wzmocnienia pozycji kobiet i promowania równości płci w rozwoju obszarów wiejskich.

Globalna edukacja obywatelska

Spółecznościom wiejskim i małomiejskim trzeba zapewnić możliwość angażowania się w globalne wyzwania takie jak przeciwdziałanie skutkom zmian klimatycznych, ochrona gleby, walka o prawa do ziemi oraz zrównoważony rozwój, jednocześnie oferując lokalne rozwiązania, które przyczyniają się do tworzenia bardziej równościowego systemu globalnego.

Edukacja kontekstowa jest niezbędna do zbliżenia lokalnych realiów do perspektywy globalnej, co pozwala społecznościom lokalnym zrozumieć, jak ich działania wpływają na szersze problemy, a także zachęca je do aktywnego uczestnictwa w sprawach związanych z rozwojem globalnym.

Proces partycypacyjny oparty na społeczności

Opracowanie i wdrażanie programów edukacji wiejskiej i małomiejskiej musi być dostosowane do konkretnych potrzeb lokalnych społeczności. Konieczne jest partycypacyjne podejście oparte na społeczności, by zapewnić, że inicjatywy edukacyjne odpowiadają na te potrzeby i przynoszą wymierne efekty.

Dzięki takiemu podejściu powstaną ramy i metodologie, które zaangażują osoby ze społeczności w proces tworzenia, realizacji i ewaluacji działań edukacyjnych, zapewnią im poczucie sprawczości i autorstwa rozwiązań, a także przyczynią się do długofalowego zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich i małomiejskich.

podstawy koncepcyjne

Rzecznictwo i rozwijanie umiejętności

Szerokie ramy IRDE muszą obejmować rzecznictwo mające wpływać na ustawodawstwo i wspierać społeczności wiejskie, z naciskiem na zrównoważone rolnictwo i ochronę gleb.

Należy zdefiniować strategię edukacyjną, które wyposażą społeczności w wiedzę, umiejętności i narzędzia niezbędne do angażowania się zarówno w zrównoważone praktyki rolnicze, jak i reformy polityki rolnej, umożliwiając im w ten sposób podejmowanie świadomych, popartych wiedzą decyzji i opowiadanie się za zmianami.

Narzędzia edukacyjne i działania partycypacyjne

Jasno zdefiniowane ramy IRDE są podstawą do opracowania narzędzi edukacyjnych i działań partycypacyjnych odpowiadających na specyficzne potrzeby społeczności wiejskich i małomiasteczkowych. Powinny one być możliwe do dostosowania do różnych kontekstów kulturowych i lokalnych realiów, a jednocześnie uwzględniać kwestie równości płci, zrównoważonego rozwoju oraz być zgodne z Celami Zrównoważonego Rozwoju (SDG).

Tworząc materiały edukacyjne dopasowane do lokalnych potrzeb, IRDE może wspierać dalszy rozwój społeczności wiejskich i małomiasteczkowych, sprzyjając budowaniu bardziej inkluzywnej, równościowej i zrównoważonej przyszłości.

Wzmocnienie pozycji młodzieży i edukacja inkluzywna

Bardzo potrzebne jest odwołanie się w definicji IRDE do wzmocnienia pozycji młodzieży i edukacji inkluzywnej, by zapewnić młodym ludziom z obszarów wiejskich i małomiasteczkowych możliwość zdobycia umiejętności i wiedzy niezbędnych do zaangażowania się w inicjatywy z zakresu ochrony gleby i równości płci.

Obejmuje to opracowanie strategii przezwyciężania barier wobec zaangażowaniu młodzieży, np. tworzenie bezpiecznych przestrzeni i zapewnienie dopasowanych do danych odbiorców materiałów, umożliwiających młodzieży odegranie aktywnej roli w kształtowaniu przyszłości swoich społeczności.

Powiązanie równości płci z ochroną gleby

Kluczową sprawą jest zdefiniowanie tego, jak równość płci łączy się z ochroną gleby w kontekście rozwoju obszarów wiejskich i małomiasteczkowych. Zapewnienie narzędzi edukacyjnych, które pomogą społecznościom zrozumieć te wzajemne powiązania, stworzy możliwości interdyscyplinarnego uczenia się, łączącego sprawiedliwość społeczną ze zrównoważonym rozwojem.

Umożliwi to lokalnym społecznościom wspólne, skuteczniejsze zajęcie się tymi kwestiami, sprzyjając holistycznemu podejściu do rozwoju.

IRDE jako narzędzie transformacji systemowej

Innowacyjna wiejska (i małomiasteczkowa) edukacja rozwojowa nie może dotyczyć tylko umiejętności i wiedzy rolniczej – chodzi w niej także o kształtowanie wyobraźni obywatelskiej i współodpowiedzialności w obliczu globalnych kryzysów.

IRDE wyposaża uczniów w narzędzia do angażowania się w debaty, narady, współpracę i działania, w oparciu o takie wartości jak sprawiedliwość, zrównoważony rozwój i solidarność.

IRDE to także odpowiedź na kluczowe, głęboko zakorzenione luki systemowe:

- niewidoczność realiów wiejskich w edukacji rozwojowej;
- wykluczenie z dostępu do edukacji i przywództwa ze względu na płeć;
- rozdział między systemami edukacji formalnej a doświadczeniem codziennego życia.

Stawiając w centrum sprawczość młodzieży i społeczności wiejskich i małomiasteczkowych, IRDE tworzy dynamiczne ramy, w których w równym stopniu co o wiedzę chodzi o moc, wpływowość i głos.

Umożliwia uczącym się zrozumienie złożonych współzależności – od degradacji gleby po migrację – i sensowne działanie w ich ramach.

podstawy koncepcyjne

Kluczowe osie IRDE

Globalna edukacja obywatelska w środowisku wiejskim i małomiasteczkowym

IRDE podkreśla znaczenie edukowania społeczności wiejskich i małomiasteczkowych na temat globalnych problemów, które mają bezpośredni wpływ na ich źródła utrzymania, takie jak gleba i zarządzanie ziemią.

Dzięki globalnej edukacji obywatelskiej społeczności zyskują możliwość aktywnego zaangażowania się w globalne wyzwania z perspektywy lokalnej, co sprzyja głębszemu zrozumieniu tego, jak ich działania wpływają na świat wokół nich.

Nacisk na równość płci

IRDE przyjmuje podejście uwzględniające kwestię płci, biorąc pod uwagę specyficzne wyzwania, z jakimi mierzą się kobiety w środowisku wiejskim i małomiasteczkowym.

Celem jest zapewnienie równości płci w dostępie do edukacji i procesów decyzyjnych dotyczących ziemi, gleby i innych powiązanych z nimi zasobów.

Ma to zapewnić kobietom niezbędne narzędzia i możliwości aktywnego udziału w zrównoważonym rolnictwie, ochronie gleby i zarządzaniu ziemią.

Gleba jako motyw przewodni

Żyzna gleba to nie tylko substancja fizyczna, ale także fundament życia na Ziemi. Przedstawiając kwestie dotyczące gleby jako motyw przewodni w edukacji globalnej, IRDE zachęca do interdyscyplinarnego uczenia się, pomagając społecznościom zrozumieć globalne wyzwania powiązane wzajemnymi zależnościami.

Sprzyja to głębszemu zrozumieniu zrównoważonych praktyk gospodarowania ziemią i promuje zmiany na lepsze.

Uczestnictwo i zaangażowanie społeczności

IRDE ma z natury rzeczy charakter partycypacyjny, co zapewnia, że społeczności wiejskie są nie tylko odbiorcami edukacji, ale także aktywnie przyczyniają się do jej kształtowania. Lokalne społeczności wnoszą wkład w tworzenie programów edukacyjnych, które odpowiadają na ich konkretne potrzeby i obawy.

Dzięki takiemu oddolnemu podejściu edukacja porusza istotne dla społeczności kwestie i wywiera znaczący wpływ.

Równy dostęp

IRDE to sposób na wypełnienie zobowiązania Agendy 2030, by „nie zostawić nikogo w tyle”, przez zapewnienie osobom mieszkającym nawet na najbardziej odległych obszarach wiejskich dostępu do edukacji, która wspiera zrównoważony rozwój i globalne obywatelstwo.

IRDE promuje sprawiedliwą dystrybucję zasobów, tak by społeczności wiejskie i małomiasteczkowe miały dostęp do narzędzi, informacji i edukacji niezbędnych do zrównoważonego rozwoju.

podstawy koncepcyjne

Kluczowe strategie wdrażania IRDE

Adekwatność

Edukacja musi być odpasowana do konkretnego kontekstu społecznego, ekonomicznego, kulturowego i środowiskowego obszarów wiejskich i małomiastek. Aktywne zaangażowanie młodzieży w procesy edukacyjne jest niezbędne do zapewnienia, że programy będą odpowiadać na lokalne problemy, takie jak zrównoważone rolnictwo, gleba i przyroda, prawa do ziemi czy zawłaszczanie ziemi.

Edukacja musi dotyczyć tematów ważnych dla lokalnej społeczności, dzięki temu będzie bardziej praktyczna i adekwatna.

Perspektywa płci

Zaangażowanie młodych kobiet w kształtowanie programów edukacyjnych rozwija postawy przywódcze i umożliwia kobietom wywieranie wpływu na edukację oddolną, opartą na społeczności.

Programy edukacyjne powinny uwzględniać kwestie równości płci w podejściu do takich tematów jak prawa do ziemi i zrównoważone rolnictwo.

Wzmocnienie pozycji kobiet dzięki umiejętnościom i zasobom niezbędnym do efektywnego, zrównoważonego zarządzania ziemią, ma kluczowe znaczenie.

Zrównoważony rozwój

Edukacja dotycząca zrównoważonych praktyk, ochrony środowiska i praw społecznych to główne aspekty IRDE.

Promowanie ochrony i zrównoważonego użytkowania gleby pozwala zagwarantować, że społeczności wiejskie stworzą praktyki, które utrzymają ich ziemię i ekosystemy w dobrej kondycji, przyczyniając się do długofalowego zrównoważonego rozwoju.

Rozwijanie umiejętności

IRDE skupia się na rozwijaniu umiejętności krytycznego myślenia i poszerzaniu wiedzy, by pomóc uczącym się lepiej zrozumieć problemy lokalne, krajowe i globalne oraz wzajemne zależności między nimi.

Takie podejście kształtuje poczucie przynależności do wspólnoty ludzkości, którą łączą wspólne wartości i odpowiedzialność, a także zachęca do wykorzystywania tych umiejętności do aktywnego angażowania się w promowanie dobra wspólnego.

Zaangażowanie społeczności

Aktywne zaangażowanie osób z lokalnych społeczności w proces edukacyjny ma kluczowe znaczenie.

Ważne, by przy opracowywaniu programów edukacyjnych zgodnych z celami zrównoważonego rozwoju i rozwoju globalnego ocenić potrzeby i zasoby społeczności. Dzięki temu społeczności wiejskie i małomiastki mogą poczuć, że procesy edukacyjne należą do nich, co będzie prowadzić do trwalszych wyników.

Dostępność i inkluzywność

Intersekcyjne podejście jest niezbędne, by skończyć z dyskryminacją, zmniejszyć nierówności i zająć się słabymi stronami, które mogą hamować indywidualny potencjał.

Wdrażanie inkluzywnych praktyk gwarantuje, że różnorodne potrzeby edukacyjne zostaną zaspokojone, z naciskiem na edukację uwzględniającą kwestię płci, zachęcającą do udziału wszystkich, bez względu na płeć i inne czynniki społeczne.

podstawy koncepcyjne

Współpraca z partnerami

Współpraca z różnymi interesariuszami, takimi jak rządy, władze lokalne, organizacje non-profit, instytucje edukacyjne i sektor prywatny jest niezbędna, jeśli IRDE ma zostać zwieńczona sukcesem.

Takie partnerstwa pomogą w zapewnieniu zasobów, wiedzy eksperckiej i wsparcia, zwiększając zasięg i wzmacniając efekty programów edukacji wiejskiej i małomiasteczkowej.

Uczenie się przez całe życie

IRDE promuje kulturę uczenia się przez całe życie, zachęca do ciągłego rozwoju osobistego i zawodowego.

Dzięki tworzeniu możliwości edukacyjnych dla różnych grup ludności w perspektywie ich całego życia społeczności lokalne będą umiały się zaadaptować i pozostaną odporne w obliczu zmieniających się warunków społecznych, ekonomicznych i środowiskowych.

Polityka i rzecznictwo

IRDE opowiada się za polityką wspierającą wiejską edukację rozwojową, zachęcając rządy i instytucje do tworzenia programów rozwoju obszarów wiejskich z uwzględnieniem kwestii równości płci.

Taka polityka powinna brać pod uwagę i wspierać potrzeby kobiet oraz ich wkład w rozwój wsi. Rzecznictwo obejmuje także zaangażowanie w dialog polityczny, by zająć się barierami systemowymi i zapewnić uwzględnienie inicjatyw edukacji wiejskiej w szerszych dyskusjach na temat krajowych i globalnych rozwiązań politycznych.

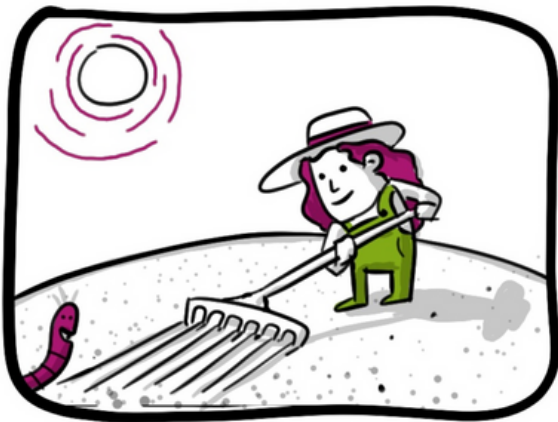
Ponadto IRDE wspiera udział młodych ludzi w decyzjach politycznych, zwłaszcza tych dotyczących ziemi i gleby, umożliwiając im aktywne uczestnictwo w kształtowaniu polityki mającej wpływ na ich przyszłość.

nasza droga do tej definicji

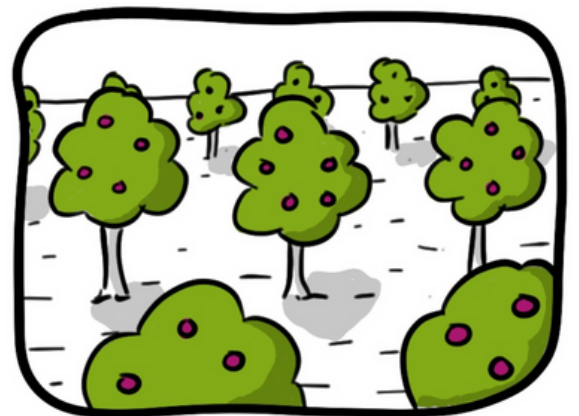
przygotowanie gleby

Międzynarodowy konsensus
Badania, kwerendy i wspólna wizja partnerów

sadzenie

Studia przypadków
Najlepsze praktyki
Wywiady
Grupa fokusowa:
multiplikatorzy i młodzież

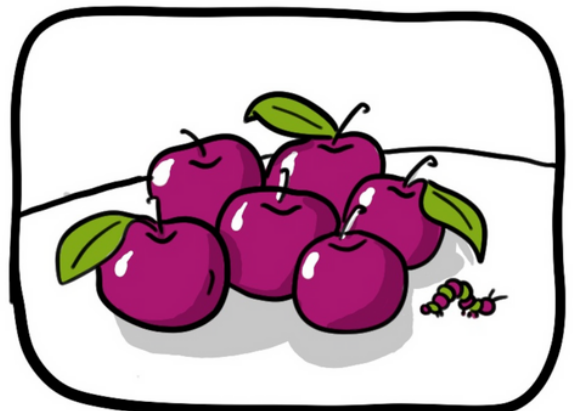
pielęgnowanie

Ankiety, grupy fokusowe
i analiza studiów przypadków

plony

Wyzwania i możliwości
Metody, akcje i działania

przygotowanie gleby

Mapa koncepcyjna innowacyjnej wiejskiej i małomiejskiej edukacji rozwojowej

IRDE w dialogu z kluczowymi programami strategicznymi

Program DEAR

IRDE jest w pełni zgodna z wartościami i strategią edukacyjną Programu DEAR. Program ten promuje edukację rozwojową jako środek do zachęcania do aktywnego obywatelstwa, wspierającego takie wartości jak sprawiedliwość, prawa człowieka, zrównoważony rozwój i demokracja. IRDE wpisuje te cele w kontekst obszarów wiejskich, przekładając je na współtworzone, praktyki edukacyjne oparte na społeczności lokalnej.

Program DEAR promuje także podejście wielostronne, z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego, organizacji młodzieżowych, edukatorów i władz publicznych. IRDE rozwija to podejście, zachęcając do lokalnych partnerstw między uczącymi się, liderami społeczności, edukatorami, gminami i organizacjami pozarządowymi – i tworząc w ten sposób wspólny ekosystem wiejskiej edukacji rozwojowej.

Wytyczne Rady Europy w sprawie edukacji globalnej

Według tych wytycznych (Global Education Guidelines) edukacja powinna promować globalne obywatelstwo, prawa człowieka, zrównoważony rozwój i sprawiedliwość społeczną. Zachęcają one do realizowania edukacji, która jest:

- holistyczna – uwzględnia powiązania między realiami globalnymi i lokalnymi;
- transformatywna – wspiera uczących się w stawianiu się motorem zmian;
- partycypacyjna – ceni aktywne procesy uczenia się, oparte na doświadczeniu.

IRDE przyjmuje te zasady, a w jej ujęciu społeczności wiejskie i małomiejskie nie są odbiorcami globalnych rozwiązań, lecz współtwórcami lokalnych i globalnych strategii uczenia się – demokratycznych, inkluzywnych i mogących być katalizatorem zmian.

Europejski konsensus w sprawie rozwoju

Europejski konsensus w sprawie rozwoju przedstawia edukację jako kluczową kwestię w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDG). Uznaje, że „zapewnienie wszystkim dostępu do jakościowej edukacji i możliwości uczenia się przez całe życie jest niezbędne w promowaniu inkluzywnego, zrównoważonego rozwoju”.

IRDE rozszerza tę zasadę poprzez:

- skierowanie oferty do osób z obszarów wiejskich i małomiejskich, często wykluczonych z inicjatyw edukacji globalnej;
- opracowanie ścieżek uczenia się przez całe życie, dostosowanych do lokalnego kontekstu;
- wprowadzenie treści zgodnych z SDG: dotyczących równości płci (SDG 5), godnej pracy (SDG 8), zapewnienie zrównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji (SDG 12), przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom (SDG 13) oraz partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju (SDG 17).

Globalna edukacja obywatelska

Globalna edukacja obywatelska odgrywa kluczową rolę w wysiłkach ONZ na rzecz promowania pokoju, praw człowieka i zrównoważonego rozwoju. Daje jednostkom siłę i możliwości, by aktywnie przyczyniały się do dobrostanu naszej planety i jej mieszkańców, nie zapominając przy tym o wzajemnych powiązaniach łączących wyzwania lokalne i globalne. Globalna edukacja obywatelska zachęca uczących się do zrozumienia globalnych problemów i podejmowania działań na rzecz pozytywnych zmian, wprowadzając poczucie wspólnej odpowiedzialności.

Globalna edukacja obywatelska wpisuje się w cele edukacyjne i rozwojowe ONZ, przedstawia bowiem edukację jako kluczowe narzędzie budowania zrównoważonego, sprawiedliwego świata, na którym panuje pokój. Inspiruje uczące się osoby do inicjowania zmian w swojej społeczności i poza nią.

sadzenie

Dwojakié podejście metodologiczne: studia przypadków i grupy dyskusyjne

Zbieranie i analiza studiów przypadków

W ramach projektu Rural Voices 2030 partnerzy zebrali i przeanalizowali 12 studiów przypadków dotyczących degradacji ziemi, nierówności płci, zrównoważonego rolnictwa i rzecznictwa wśród młodzieży. Celem było wskazanie praktyk opartych na realnym doświadczeniu, które mogłyby stać się podstawą opracowania innowacyjnej wiejskiej i małomiasteczkiej edukacji rozwojowej (IRDE).

Każde studium przypadku ma strukturę opartą na tym samym szablonie, obejmującym: wstęp, kontekst, sformułowanie problemu, metodologię, rozwiązania, rezultaty i wnioski. Dzięki temu można było zachować jednolite podejście w kontekście różnych krajów, dające podstawę do porównań.

Studia przypadków podzielono na cztery kategorie tematyczne:

1. Degradacja ziemi i nierówności płciowe
2. Wzajemne powiązania między UE a obszarami wiejskimi globalnego Południa
3. Skalowalne praktyki ochrony gleby
4. Młodzi liderzy oraz liderki zmian jako wzory do naśladowania

Dzięki studiom przypadku udało się wskazać praktyki, które można wypróbować w innych miejscach, oraz wspólne wyzwania, co przyniosło cenną wiedzę do wykorzystania w projektowaniu partycypacyjnych, włączających, zakorzenionych lokalnie metod edukacyjnych w ramach IRDE.

Przykłady:

- W Portugalii Herdade do Freixo do Meio pokazuje, jak edukacja agroekologiczna może promować demokratyczną partycypację i odporność środowiskową przez ochronę gleby opartą na działaniach społeczności.
- Polski przykład RWS (Rolnictwa Wspieranego Społecznie) zapewnia przestrzeń do nieformalnej edukacji, w których rolnicy oraz konsumenci współtworzą przyjazne dla gleby praktyki i dzielą się wiedzą; wpisuje się to w założenia IRDE, kładące nacisk na współodpowiedzialność i praktyczną edukację w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- We Włoszech przypadek geoinżynierii środowiskowej w Emilia-Romagna pokazuje jasno, że edukacja partycypacyjna na obszarach podatnych na zagrożenia może łączyć wiedzę hydrogeologiczną ze świadomością obywatelską i strategiami ochrony ziemi.
- Węgierski przykład transformacji agroekologicznej pokazuje, że wiejska edukacja musi obejmować budowanie potencjału, rozumienie polityki i jej zasad oraz zaangażowanie społeczności, by przezwyciężyć bariery systemowe w ochronie gleby.

IRDE wykorzystuje tę wiedzę praktyczną do zdefiniowania elastycznego, inkluzywnego modelu edukacji.

pielęgnowanie

Dwojakié podejście metodologiczne: studia przypadków i grupy dyskusyjne

Ankieta wstępna

Ankieta wstępną przeprowadzono przed międzynarodowym spotkaniem grupy dyskusyjnej, w celu zebrania od uczestników/czek podstawowych danych, dających wyobrażenie o ich początkowej wiedzy na temat ochrony gleby i równości płci, ich zaangażowania w te dwie kwestie oraz ich postrzegania tego, jak się one ze sobą łączą.

Ankieta była kluczowa, bo pozwalała ustalić punkt wyjścia – bazowy poziom wiedzy i zaangażowania, co pozwoliło później na dokładniejszą analizę ewolucji poglądów osób biorących udział w dyskusji.

Z ankiety wynikało, że wielu uczestników i wiele uczestniczek już było zaangażowanych w działania na rzecz ochrony gleby, np. w ramach stażów w organizacjach pozarządowych, poprzez udział w organizacjach rolników czy w wydarzeniach edukacyjnych dotyczących zrównoważonego rozwoju.

Częstotliwość zaangażowania była jednak różna. Część uczestników i uczestniczek aktywnie angażuje się w kampanie i inicjatywy na rzecz ochrony gleby, inni zaś angażują się tylko sporadycznie lub nie angażują się wcale.

Wielu osobom znany jest natomiast temat równości płci i angażują się one w działania w tym obszarze częściej niż w ochronę gleby.

Wielu młodych ludzi podaje w ankiecie, że bierze udział w kampaniach na rzecz równości płci poprzez aktywności w szkole, staże i media społecznościowe.

Podczas gdy większość uczestników i uczestniczek angażuje się w kwestie równości płci przynajmniej sporadycznie, znaczna część angażuje się często lub bardzo często. Wskazuje to, że równość płci jest zagadnieniem szerzej znanym w tych społecznościach i że podejmowane są w nich działania na jej rzecz.

Nie są one jednak zintegrowane z szerszymi działaniami na rzecz środowiska i zrównoważonego rozwoju. Ta luka pokazuje potrzebę bardziej interdyscyplinarnych sposobów podejścia, które łączyłyby równość płci z ochroną środowiska.

Odpowiedzi na pytania ankiety wskazują, że konieczne jest włączenie kwestii równości płci w edukację i działania dotyczące ochrony gleby, bo związek między nimi nie jest jasny dla wielu uczestników i uczestniczek.

Wyniki ankiety podkreślają potrzebę bardziej interdyscyplinarnych inicjatyw edukacyjnych, które wyraźnie łączą równość płci z praktykami ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju, zwłaszcza z ochroną gleby.

pielęgnowanie

Dwojakié podejście metodologiczne: studia przypadków i grupy dyskusyjne

Grupy dyskusyjne

W ramach projektu Rural Voices 2030 przeprowadzono dyskusje w tematycznych grupach online, by zebrać różne perspektywy na temat powiązania ochrony gleby z równością płci i zaangażowaniem młodzieży w rozwój obszarów wiejskich.

Sesje dyskusji miały na celu zebranie danych na potrzeby opracowania innowacyjnej wiejskiej i małomiejskiej edukacji rozwojowej (IRDE), z naciskiem na bezpośredni dialog z kluczowymi grupami interesariuszy/ek.

Odbyły się dyskusje w dwóch głównych grupach:

- Młodzieżowa grupa dyskusyjna (13.03.2025)

Zaangażowani uczestnicy i uczestniczki w wieku 15–30 lat z globalnego Południa i Europy, aktywni/e w działaniach w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, zrównoważonego rozwoju lub rzecznictwa. Grupa dyskutowała o życiowych doświadczeniach, wyzwaniach i pomysłach na edukację partycypacyjną na temat sprawiedliwości klimatycznej, praw do ziemi i różnorodności płci.

- Grupa dyskusyjna multiplikatorów/ek (27.02.2025)

Grupa złożona z edukatorów/ek, moderatorów/ek i przedstawicieli/ek organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zajmujących się edukacją globalną lub zaangażowaniem społeczności. Ta grupa skupiła się na praktycznych metodologiach, inkluzywnym języku, budowaniu potencjału i strategiach docierania do grup docelowych, zwłaszcza w odniesieniu do społeczności marginalizowanych.

Każda sesja trwała mniej więcej od 2 godzin do 2 godzin 30 minut i obejmowała:

- Kreatywne ćwiczenie rysunkowe na przełamanie pierwszych lodów
- Prezentacje przedstawiające tematykę IRDE
- Dyskusje w małych grupach, z użyciem pytań naprowadzających
- Ogólną dyskusję i mapowanie wizualne w celu zsyntetyzowania najważniejszych wniosków

Dane zbierano za pomocą Mentimeter, mapowania wizualnego, transkrypcji nagrań i notatek moderatora, co zapewniało partycypacyjny proces, mający jednak konkretną strukturę.

Wszystkie wypowiedzi zostały zanonimizowane i przeanalizowane tematycznie w celu wychwycenia powtarzających się motywów, spostrzeżeń, wyzwań i proponowanych rozwiązań, na których oparto zarówno ramy koncepcyjne IRDE, jak i przyszłe ścieżki jej wdrażania.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych

Z perspektywy studiów przypadków

Studia przypadków zebrane w ramach projektu Rural Voices 2030 pokazują szerokie spektrum innowacyjnych praktyk zgodnych z zasadami IRDE

Dziesięć przeanalizowanych tu studiów przypadków to coś więcej niż tylko przykłady dobrych praktyk, to żywe laboratoria odporności, eksperymentów i transformacji społeczności wiejskich i małomiasteczkowych.

Od przemian agroekologicznych przez równość płci po komunikację w sprawie zmian klimatycznych, wnoszą praktyczny i koncepcyjny wkład w kształtowanie IRDE jako inkluzywnego modelu odpowiadającego na potrzeby tych społeczności i zorientowanego na działanie.

Zadanie projektu Rural Voices 2030 polega na przełożeniu tych wniosków na konkretne narzędzia edukacyjne, formaty szkoleń partycypacyjnych i inicjatywy z aktywnym udziałem młodzieży, które mogą zasiać ziarna zmian na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych Europy.

Różnorodność studiów przypadków przypomina nam, że nie istnieje jedno uniwersalne podejście, ale na drodze ku zmianom na lepsze możemy kierować się wspólnymi zasadami – takimi jak równość, zrównoważony rozwój i społecznościowe przywództwo.

Poniższe analizy i wnioski pokazują, co te studia przypadków wnoszą do naszego rozumienia współzależnych wyzwań dotyczących degradacji ziemi, nierówności płci, zmian klimatu, zrównoważonego rolnictwa i zaangażowania młodzieży na obszarach wiejskich, i jak pomagają nam znaleźć sposoby na ich przezwyciężenie.

Nierówności płciowe to wyzwanie wspólne dla obszarów wiejskich i małomiasteczkowych, mające charakter strukturalny

We wszystkich studiach przypadków – od Austrii po Ghanę – powtarzającym się motywem jest systemowe wykluczenie kobiet z własności ziemi, procesów decyzyjnych i ról przywódczych w rolnictwie. Np. austriacki Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (2014–2020) obejmował część dotyczącą równości płci, ale brakowało w niej jasno zdefiniowanych celów. Odzwierciedla to szeroko rozpowszechniony schemat, w którym włączanie zasady równości płci w główny nurt polityki czy działań (gender mainstreaming) pozostaje powierzchowne, bo brakuje ram operacyjnych niezbędnych do przeprowadzenia prawdziwych zmian.

Ponadto kobiety często odgrywają główne role w agroekologii czy rolnictwie ekologicznym nie tylko z powodu zainteresowania tą dziedziną, ale także z konieczności – bo przejęły rodzinne gospodarstwo albo wypełniają luki pozostawione przez migrację mężczyzn. Jak zauważono w studiach przypadków z Węgier i Polski, kobiety motywują takie wartości jak opieka, troska, zdrowie i budowanie społeczności, ale mierzą się one z barierami prawnymi i ekonomicznymi, na które IRDE musi wprost odpowiedzieć.

Te wnioski potwierdzają słuszność przyjętej w projekcie zasady uwzględnienia perspektywy równości płci we wszystkich inicjatywach edukacyjnych i dotyczących ochrony gleby.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych

Z perspektywy studiów przypadków

Trzeba wskazać współzależności między obszarami wiejskimi, a problemami globalnymi i o nich uczyć

Przeanalizowane studia przypadków z Ghany i Niemiec pokazują, że obszary wiejskie w Europie i na globalnym Południu są ściśle ze sobą powiązane poprzez handel, politykę i historię.

Ghańskie studium przypadku krytykuje zawłaszczanie ziemi i dynamikę globalnego handlu rolnego, która odzwierciedla nierówności w UE, zwłaszcza dotyczące uzależnionego od płci dostępu do ziemi i jej własności.

Niemiecki projekt dotyczący kredytów węglowych także pokazuje, jak wdrażanie polityki klimatycznej w Europie może wpływać na użytkowanie ziemi w innych częściach świata.

Z perspektywy IRDE te przykłady podkreślają potrzebę globalnej edukacji obywatelskiej, która bada współzależności i zachęca uczących się z obszarów wiejskich do spojrzenia na lokalne problemy przez pryzmat szerszych systemów globalnych.

Dostrzeżenie tych powiązań wzmacnia krytyczną świadomość i zachęca uczących się do udziału w kształtowaniu sprawiedliwszych międzynarodowych ram strategicznych dla zrównoważonego rozwoju i równości.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy studiów przypadków

Najskuteczniejsze jest holistyczne i społecznościowe podejście

Studia przypadków z Portugalii, Włoch, Polski i Węgier pokazują, że wiejskie projekty rozwojowe zwieńczone sukcesem na ogół przyjmują holistyczne strategie, dopasowane do danego miejsca.

Przykładem może być portugalski projekt Herdade do Freixo do Meio, łączący agroleśnictwo, budowanie społeczności i rozwój osobisty w dążeniu do zrównoważonego rozwoju.

Polski przykład Rolnictwa Wspieranego Społecznie łączy konsumentów i producentów we wspólnym systemie odpowiedzialności i świadomości.

Włoskie studium przypadku dotyczące zagrożeń hydrogeologicznych łączy mapowanie partycypacyjne z zaangażowaniem młodzieży i odnową ekosystemów – dobry przykład edukacji jako zarówno metody, jak i rezultatu odporności obszarów i społeczności wiejskich.

Wszystkie te przykłady wskazują, że edukacja zakorzeniona w lokalnych wartościach, ekologicznej etyce i współdzielonej odpowiedzialności prowadzi do głębszych, trwalszych efektów niż odgórne czy fragmentaryczne inicjatywy.

Rolnictwo regeneracyjne wymaga wsparcia politycznego i innowacji technologicznych

Kilka studiów przypadków podkreśla potrzebę ram strategicznych wspierających rolnictwo regeneracyjne i zielone innowacje.

Przypadek węgierski pokazuje, że bez wsparcia strukturalnego – takiego jak dotacje przeznaczone specjalnie na ten cel, usługi doradcze i transfer wiedzy – gospodarstwa zorientowane na rynek mogą być niechętnie wprowadzaniu metod agroekologicznych, choć są one korzystne dla ochrony gleby.

Przypadek z Bułgarii podkreśla rolę technologii inteligentnego rolnictwa w dbaniu o zdrową kondycję gleby, zmniejszaniu zużycia wody i osiągnięciu wielu różnych celów środowiskowych równocześnie.

Oba te studia przypadków potwierdzają, że sama technologia nie wystarczy – konieczna jest polityka godząca zachęty do stosowania technologii ze zrównoważonym rozwojem, a także edukacja, która przygotowuje rolników do wprowadzania i adaptowania innowacji.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy studiów przypadków

Edukacja ma największy wpływ, kiedy łączy wartości, naukę i działanie

We wszystkich studiach przypadków powracał wniosek, że wartości i wiedza naukowa idą ze sobą w parze.

Projekty mają większą szansę na sukces, kiedy u ich podstaw leży etyka ekologiczna (co widać na przykładach z Portugalii i Polski) i kiedy uczący się rozumieją powody działań, które mają podejmować (co dobitnie pokazuje przykład z Węgier).

Hiszpańska kampania Climabar dodaje do tego kwestię komunikacji. Wykorzystując humor, nawiązania kulturowe i formaty cyfrowe. Kampania przybliżyła młodym odbiorcom kwestię zmian klimatu i sprawiła, że stała się ona dla nich bardziej przystępna.

Zaangażowanie młodzieży wymaga reprezentacji, narzędzi i zaufania

Przykład Climabaru pokazuje także, że młodzi ludzie mogą stać się potężnym motorem zmian, kiedy będą wyposażeni w odpowiednie platformy, narracje i umiejętności. Ta kampania służy za wzór dla edukacji na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych, która będzie fajna, partycypacyjna i oparta na prawdziwym życiu.

IRDE musi nie tylko zaangażować młodzież w naukę, ale także zaufać młodym w roli edukatorów/ek, osób formułujących przekaz i przywódców/czyń. Studia przypadków pokazują, że komunikacja z aktywnym udziałem młodzieży dotycząca zmian klimatu, innowacje w zakresie systemów żywnościowych i rzecznictwo dotyczące ochrony gleby to obszary mające duży potencjał uzyskania skalowalnych efektów. Co istotne, te inicjatywy nie powinny się ograniczać do środowisk miejskich czy elitarnych, lecz należy je włączyć do wiejskich i małomiasteczkowych systemów edukacji i sieci społecznościowych.

Studia przypadków zebrane w projekcie Rural Voices 2030 przedstawiają szerokie spektrum innowacyjnych praktyk, odpowiadających kluczowym aspektom IRDE – takim jak perspektywa równości płci, zaangażowanie społeczności, zrównoważony rozwój, rozwijanie umiejętności, inkluzywność, współpraca, uczenie się przez całe życie i technologie cyfrowe.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych

Z perspektywy studiów przypadków

Studia przypadków zebrane w projekcie Rural Voices 2030 przedstawiają szerokie spektrum innowacyjnych praktyk zgodnych z zasadami IRDE

Studium przypadku	Perspektywa równości płci	Zaangażowanie społeczności	Zrównoważony rozwój	Rozwijanie umiejętności	Dostępność i inkluzywność	Współpraca partnerska	Uczenie się przez całe życie	Technologie cyfrowe
Austria / Program Gender & Agri	Mocna	Średnia	Średnia	Średnia	Mocna	Średnia	Słaba	Słaba
Słowenia / Gender Mainstreaming w EIP	Mocna	Mocna	Mocna	Mocna	Średnia	Mocna	Średnia	Słaba
Ghana / Lokalne zarządzanie ziemią	Mocna	Mocna	Średnia	Średnia	Średnia	Mocna	Średnia	Słaba
Niemcy / Projekt Kredyty węglowe	Słaba	Mocna	Mocna	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia	Średnia
Portugalia / Herdade do Freixo do Meio	Średnia	Mocna	Mocna	Mocna	Mocna	Mocna	Średnia	Słaba
Polska / Rolnictwo Wspierane Społecznie	Średnia	Mocna	Mocna	Mocna	Mocna	Średnia	Średnia	Średnia
Bułgaria / Ewaluacja technologiczna w rolnictwie	Słaba	Średnia	Średnia	Mocna	Średnia	Średnia	Słaba	Mocna
Włochy / Gleba a zaangażowanie społeczności	Średnia	Mocna	Mocna	Średnia	Średnia	Mocna	Mocna	Średnia
Węgry / Przemiany Agroekologiczne	Słaba	Średnia	Mocna	Średnia	Średnia	Średnia	Mocna	Słaba
Hiszpania / Kampania Climabar	Mocna	Mocna	Średnia	Średnia	Mocna	Mocna	Mocna	Mocna

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych

Z perspektywy studiów przypadków

Poniższa analiza pokazuje, w oparciu o wnioski ze studiów przypadków zgłoszonych przez partnerów projektu, jak innowacyjna wiejska edukacja rozwojowa (IRDE) jest – lub może być – wprowadzana w życie w różnych kontekstach.

Każda z poniższych części tematycznych odzwierciedla którąś z podstawowych zasad IRDE, m.in. adekwatność, zaangażowanie społeczności, równość płci, zrównoważony rozwój, inkluzywność i innowacyjność opartą na współpracy.

Łącznie te aspekty pokazują, że edukacja na obszarach wiejskich i małomiejskich przynosi istotne efekty, kiedy jest równościowa, współtworzona przez społeczności lokalne i mocno zakorzeniona w ich realiach społecznych, kulturowych i środowiskowych.

Adekwatność i zaangażowanie społeczności

U podstaw IRDE leży zobowiązanie do adekwatności – edukacja, która dotyczy bezpośrednio realiów i codziennego doświadczenia społeczności wiejskich. Przykładem może być kilka studiów przypadków, w których zobowiązanie to jest realizowane przez głębokie zaangażowanie społeczności.

Wyróżnia się tu portugalski projekt Herdade do Freixo do Meio, holistyczny model, w którym budowanie społeczności jest „demokratyczne, inkluzywne, transparentne i trwałe (odporne)”, a edukacja – osadzona w praktyce agroekologicznej.

Także w słoweńskim Talamh Beo EIP widać mocne oddolne zaangażowanie – to rolnicy kierują opracowaniem i realizacją działań na rzecz bioróżnorodności gleby. Te przykłady pokazują, że edukacja nabiera mocy i znaczenia, kiedy jest współtworzona przez osoby, którym ma służyć.

Studia przypadków nie tylko dostarczają inspirujących przykładów, ale także przedstawiają praktyczne ścieżki kształtowania zorientowanych na ucznia, partycypacyjnych podejść edukacyjnych, które wzmacniają poczucie sprawczości, odporność i długoterminową zdolność do wprowadzania zrównoważonych zmian.

Perspektywa równości płci

Jednym z fundamentów IRDE jest perspektywa uwzględniająca czynnik płci, a w kilku badanych przypadkach ten wymiar widać szczególnie wyraźnie. Przede wszystkim można to powiedzieć o austriackim programie Płeć a Rozwój Rolnictwa (Gender and Agricultural Development), w którym kwestia równości płci zostaje wpisana w politykę publiczną i zachęty finansowe dla rolniczek. W Ghanie i Ugandzie „glokalny” model zarządzania ziemią podkreśla związek między degradacją ziemi a nierównościami płciowymi, pokazując, że przeszkody systemowe w dostępie kobiet do własności ziemi są podobne do tych w Europie i na całym globalnym Południu.

Jak zauważono w ghańskim raporcie, „wykluczenie kobiet z praw do ziemi to nie tylko kwestia prawna, ale także kulturowa i ekonomiczna” – co przypomina, że IRDE musi zająć się strukturalnymi nierównościami poprzez praktyki edukacyjne uwzględniające kontekst lokalny.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy studiów przypadków

Zrównoważony rozwój i rozwijanie umiejętności

Wszystkie studia przypadków podkreślają znaczenie zrównoważonego rozwoju, chociaż przyjmują różne strategie. Węgierski program transformacji agroekologicznej koncentruje się na długoterminowej kondycji gleby i rolnictwie opartym na ekosystemie, obejmuje także szkolenia dla rolników ze zrównoważonych technik uprawy.

We Włoszech projekt dotyczący suchych obszarów w Emilia-Romagna łączy działania na rzecz renaturalizacji z monitoringiem i edukacją prowadzonymi przez społeczność. Stanowi przykład na to, jak zrównoważony rozwój i partycypacja publiczna mogą wzmacniać się wzajemnie.

Te inicjatywy podkreślają także znaczenie rozwijania umiejętności – wyposażania uczących się nie tylko w wiedzę techniczną, ale także umiejętności myślenia systemowego oraz podejmowania decyzji, niezmiernie ważne w adaptowaniu się społeczności do kryzysów klimatycznych i ekologicznych.

Współpraca partnerska

Ważnym wnioskiem płynącym ze wszystkich studiów przypadków jest to, że kluczowe znaczenie ma w nich współpraca partnerska. W projekcie bułgarskim wykorzystuje się technologie inteligentnego rolnictwa we współpracy z interesariuszami ze środowiska akademickiego, sektora prywatnego i świata polityki. Przypadki ze Słowenii i Portugalii natomiast zwracają uwagę na wartość sojuszy społeczeństwa obywatelskiego w mobilizowaniu wiedzy i zasobów. Te przykłady są zgodne z obecnym w IRDE przekonaniem, że zrównoważonej edukacji wiejskiej nie da się realizować w izolacji – musi być ona osadzona w szerszym ekosystemie współpracy i wzajemnej odpowiedzialności.

Dostępność, inkluzywność i uczenie się przez całe życie

Inkluzywna (włączająca) edukacja jest niezbędnym warunkiem wiarygodności i efektów IRDE. Kilka studiów przypadku dotyczy problemu barier w dostępności, w tym polski model rolnictwa wspieranego społecznie (RWS), w którym buduje się systemy żywnościowe przy aktywnym udziale ludności wiejskiej i o niskich dochodach. Hiszpańska kampania Climabar, chociaż zorientowana cyfrowo, wykorzystuje formaty komunikacji sprzyjające zaangażowaniu (memy, filmiki, nawiązania popkulturowe), by wzbudzić zainteresowanie młodzieży kwestią sprawiedliwości klimatycznej – użyteczny przykład na to, wyjść z działaniami edukacyjnymi do odbiorców/czyń, spotkać się z nimi tam, gdzie są.

Innowacje cyfrowe: dopiero raczkują

Technologie cyfrowe pozostają we wszystkich badanych przypadkach działaniami pionierskimi. Wprawdzie hiszpańska kampania Climabar jest przykładem kreatywnych cyfrowych metod docierania do odbiorców, a bułgarski projekt wykorzystuje narzędzia inteligentnego rolnictwa, ale większość wiejskich inicjatyw nadal działa przy ograniczonym zastosowaniu technologii cyfrowych.

Widać tu zarówno wyzwanie, jak i szansę dla IRDE: rozszerzenie dostępu do cyfrowego uczenia się przy jednoczesnym zapewnieniu, by takie narzędzia były odpowiednie, inkluzywne i stanowiły własność lokalną.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych

Z perspektywy grup dyskusyjnych

Dyskusje przeprowadzone w grupach fokusowych, dotyczące powiązania równości płci z ochroną gleby, przyniosły istotne spostrzeżenia, wnioski i propozycje działań. Refleksje te pozwalają dogłębniej zrozumieć wyzwania, strategie i możliwości wyłaniające się z powiązania tych dwóch tematów.

Rozumienie ochrony gleby i równości płci

Uczestnicy i uczestniczki z obu grup podkreślali, że ochrona gleby jest nie tylko kwestią techniczną, ale także ma żywotne znaczenie w podtrzymywaniu ekosystemów, produkcji żywności i regulacji klimatu. Zdefiniowano ją jako zrównoważone zarządzanie glebą w celu zapewnienia jej długofalowej zdrowej kondycji, żyzności i zdolności do podtrzymywania życia. Obejmuje to zapobieganie erozji, zanieczyszczeniom i degradacji, przy jednoczesnym sprzyjaniu bioróżnorodności, magazynowaniu węgla i praktykom rolnictwa regeneracyjnego. Wiele dyskutantów i dyskutantek zwracało jednak także uwagę na rozpowszechniony problem „ślepoty na glebę” – fakt, że znaczenie gleby jest często niedostrzegane przez społeczeństwo, zwłaszcza na obszarach miejskich.

Równość płci postrzegano natomiast w dyskusjach jako zapewnianie równych praw, zasobów i możliwości wszystkim osobom bez względu na ich tożsamość płciową. Uczestniczki i uczestnicy podkreślali, że w środowisku wiejskim równość płci często pozostaje palącym problemem, zwłaszcza w rolnictwie, gdzie kobiety spotykają się z istotnymi barierami w dostępie do własności ziemi, ról przywódczych i procesów decyzyjnych. Dyskutanci i dyskutantki uważają równość płci za zasadniczą kwestię w mierzeniu się z niesprawiedliwością społeczną i osiąganiu długoterminowego zrównoważonego rozwoju, zarówno w rolnictwie, jak i w ochronie środowiska.

Wyzwania dotyczące powiązania równości płci z ochroną gleby

Jednym z głównych wyzwań wskazanych podczas dyskusji była trudność w dostrzeżeniu wzajemnych powiązań między ochroną gleby a równością płci. Wiele uczestniczek i wielu uczestników miało poczucie, że kwestie te często omawia się osobno, więc trudno wpisać je obie w spójne strategie.

Tradycyjne role płciowe w społecznościach wiejskich, w których kobiety są często wykluczane z własności ziemi lub oczekuje się od nich godzenia obowiązków domowych z pracą w gospodarstwie rolnym, tworzą przeszkody strukturalne dla inkluzywnych płciowo inicjatyw ochrony gleby.

Ponadto uczestniczki i uczestnicy zauważyli, że wiejski konserwatyzm i sztywne normy społeczne często zniechęcają osoby różnorodne płciowo, zwłaszcza te niebinarne, do angażowania się w lokalnym środowisku, czy to w działania w rolnictwie, czy w ochronie środowiska. Takie wykluczenie przeszkadza w opracowaniu inkluzywnych strategii ochrony gleby, które mogłyby skorzystać z różnorodnych perspektyw.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy grup dyskusyjnych

Skuteczne strategie i inicjatywy

Uczestnicy zaproponowali kilka strategii inicjatyw odpowiadających na te wyzwania. Skupili się głównie na edukacji, projektach społecznościowych, rzecznictwie politycznym i zaangażowaniu młodzieży.

Programy edukacyjne

Obie grupy zaproponowały inicjatywy edukacyjne łączące tematy ochrony gleby i równości płci. Np. za skuteczne sposoby zwiększania świadomości uczniów i uczennic już od młodego wieku uznano szkolne programy dotyczące nauki o glebie, własności ziemi i zrównoważonych praktykach rolnych.

Mocno podkreślano znaczenie praktycznych doświadczeń, takich jak szkolne ogródki, w których uczniowie i uczennice mogą uczyć się o wzajemnych powiązaniach między kondycją gleby a rolami płciowymi w rolnictwie.

Projekty społecznościowe

Uczestnicy i uczestniczki podkreślali znaczenie inicjatyw opartych na społeczności lokalnej, takich jak wystawy „The Soil Keepers” [Strażnicy gleby], pokazujące wkład kobiet i osób różnorodnych płciowo w ochronę gleby.

Proponowano także warsztaty dla społeczności dotyczące praw do ziemi, zrównoważonego rolnictwa i równości płci, by wzmocnić pozycję ludności wiejskiej i budować lokalne sieci wsparcia.

Rzecznictwo polityczne

Wielu uczestników podkreślało znaczenie rzecznictwa opowiadającego się za polityką promującą równe prawa dziedziczenia, zwłaszcza w społecznościach wiejskich, gdzie ziemia często jest przekazywana w spadku wyłącznie mężczyznom.

Taka wykluczająca praktyka ma długofalowe konsekwencje dla uczestnictwa kobiet w rolnictwie i ochronie gleby. Rzecznictwo dotyczące inkluzywnego płciowo przywództwa w kwestiach ochrony środowiska uznano za niezbędne w promowaniu równości i poprawie praktyk zarządzania ziemią.

Zaangażowanie młodzieży

Główną propozycją, jeśli chodzi o powiązanie ze sobą tematów ochrony gleby i równości płci, było zachęcanie do inicjatyw podejmowanych przez młodzież. Uczestnicy widzieli w młodych ludziach motor zmian, osoby, które mogą opracować projekty oparte na zrównoważonym rozwoju i równości i pokierować nimi w swoich społecznościach.

Uczestniczki i uczestnicy proponowali zaangażowanie młodzieży w dyskusje o rozwiązaniach politycznych, przez zapewnienie im platform do dzielenia się pomysłami i opowiadania się za bardziej inkluzywnymi, zrównoważonymi praktykami. Proponowano też programy mentorskie jako sposób na umożliwienie młodym ludziom kontaktu z liderkami i liderami różnorodnymi płciowo w rolnictwie i nauce o środowisku, oferując im w ten sposób wzorce osobowe i możliwości rozwoju zawodowego.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy grup dyskusyjnych

Proponowane działania i narzędzia

Aby ułatwić głębsze zaangażowanie i realizację omawianych pomysłów, dyskutujący zaproponowali różne działania i narzędzia.

Wystawy interaktywne i mobilne jednostki edukacyjne

Wystawy takie jak „The Soil Keepers”, które pokazują rolę kobiet i osób różnorodnych płciowo w ochronie gleby, uznano za niezwykle skuteczne narzędzia zwiększania świadomości. Mobilne jednostki edukacyjne mogłyby jeździć na obszary wiejskie i małomiasteczkowe, żeby angażować lokalne społeczności w dyskusje na temat gleby i równości płci, przybliżając te tematy i sprawiając, by były bardziej przystępne.

Kreatywne kampanie medialne

Uczestnicy i uczestniczki dostrzegli znaczenie angażowania młodszych odbiorców poprzez treści w mediach społecznościowych o krótkiej formie, takie jak filmiki na TikToku czy rolki na Instagramie. Proponowano kreatywne kampanie wykorzystujące storytelling, podcasty i instalacje artystyczne do oddania głosu niedostatecznie reprezentowanym grupom, zwłaszcza kobietom i osobom LGBTQ+ w środowiskach wiejskich.

Warsztaty i programy szkoleniowe

Proponowano praktyczne warsztaty dotyczące zrównoważonego rolnictwa, praw do ziemi i równości płci, by przekazywać wiedzę i umiejętności praktyczne. Takie warsztaty mogłyby obejmować elementy interaktywne, takie jak eksperymenty z glebą, debaty na temat własności ziemi oraz działania z zakresu mapowania partycypacyjnego, zachęcające do krytycznego myślenia.

Bariery w zaangażowaniu młodzieży

Zidentyfikowano kilka barier utrudniających głębsze zaangażowanie młodzieży w inkluzywnych płciowo inicjatywach ochrony gleby:

Ograniczona świadomość i dostęp do edukacji

Znaczna część młodzieży wiejskiej nie styka się z problematyką degradacji gleby czy roli płci we własności ziemi i praktykach rolniczych. Ta luka w edukacji i świadomości, w połączeniu z ograniczonym dostępem do zasobów i transportu, ogranicza zdolność młodych ludzi do angażowania się w sensowne działania.

Normy społeczno-kulturowe

Tradycyjne normy płciowe na obszarach wiejskich często ograniczają udział kobiet i osób LGBTQ+ w działaniach rolniczych i z zakresu ochrony środowiska. Te konstrukty społeczne są głęboko zakorzenione i trudne do podważenia, co wywołuje opór wobec inkluzywnego podejścia.

Presja ekonomiczna

Wielu młodych ludzi na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych mierzy się z niestabilnością ekonomiczną, więc często priorytetem jest dla nich samo przetrwanie, a nie długoterminowe działania na rzecz zrównoważonego rozwoju. Ta presja ekonomiczna, w połączeniu z ograniczonymi możliwościami zawodowymi na obszarach wiejskich, często zmusza młodzież do migracji do ośrodków miejskich w poszukiwaniu lepszych perspektyw.

pielęgnowanie

Refleksje na temat danych Z perspektywy grup dyskusyjnych

Efekty i refleksje uczestników i uczestniczek

Z ankiet przeprowadzonych po dyskusjach wynika, że większość uczestników i uczestniczek czuła, iż wzrosła ich świadomość powiązań między ochroną gleby a równością płci, chociaż wielu i wiele z nich nadal miało trudności ze zrozumieniem w pełni związków między tymi dwiema kwestiami.

Niektórzy zwracali uwagę, że chociaż uznali dyskusje za cenne, potrzebne są dodatkowe szkolenia i materiały, dzięki którym mogliby skuteczniej włączyć te tematy do swoich działań.

Uczestnicy i uczestniczki z grupy młodzieżowej podkreślali, że czują się po dyskusjach zainspirowani i pełni nadziei, zwłaszcza dzięki możliwości nawiązania kontaktów z rówieśnikami/czkami z różnych krajów i środowisk. Wymiana pomysłów zapewniła szerszą perspektywę i wzmocniła znaczenie współpracy międzynarodowej w mierzeniu się z globalnymi wyzwaniami.

Wskazywano jednak także, że potrzeba więcej wsparcia i zasobów, by przekształcić świadomość w konkretne działania.

Następne kroki i rekomendacje

Programy budowania potencjału

Zdecydowano postulowano inicjatywy z zakresu budowania potencjału, zwłaszcza dla edukatorów, liderów młodzieżowych i organizatorów społeczności. Konieczne są programy szkoleniowe dotyczące włączania kwestii ochrony gleby i równości płci w wiejskie projekty rozwojowe.

Zestawy narzędzi i materiały dostosowane do lokalnych potrzeb

Potrzebne są dopasowane do lokalnych potrzeb zestawy narzędzi, które pomogą włączyć kwestie płci i ochrony gleby w wiejskie inicjatywy rozwojowe. Powinny to być praktyczne narzędzia i materiały, dające się zaadaptować do różnych kontekstów kulturowych i politycznych, obejmujące jasne metodologie i najlepsze praktyki.

Dalsza partnerska wymiana i networking

Dyskusje pokazały wyraźną wartość dalszej partnerskiej wymiany, zwłaszcza za pośrednictwem platform cyfrowych umożliwiających uczestnikom kontakt i dzielenie się pomysłami. Także spotkania i wydarzenia na żywo uznano za niezwykle istotne w budowaniu zaufania i wzmacnianiu sieci kontaktów w obrębie społeczności wiejskich.

Polityka i rzecznictwo

Podsumowując, chociaż dyskusje unaocznily wiele wyzwań odnośnie do powiązania równości płci z ochroną gleby, przyniosły także bogaty zestaw pomysłów na działanie. Kluczem do sukcesu będzie dalsze zwiększanie świadomości, zapewnianie edukacji i promowanie inkluzywnych inicjatyw opartych na społeczności, które mogą zbudować pomost między tymi dwoma obszarami tak istotnymi dla zrównoważonego rozwoju wsi.

plony

Badanie potencjalnych metod, działań i aktywności IRDE

Powiązanie równości płci z ochroną gleby. Wyzwania i możliwości

Mimo podniesienia świadomości poprzez dyskusje i działania, wciąż pozostaje kilka wyzwań, zwłaszcza wokół zrozumienia intersekcyjności ochrony gleby i równości płci.

Kluczowe wyzwania

Ograniczona świadomość

Wielu uczestników i wiele uczestników zwróciło uwagę na brak świadomości istnienia związku między degradacją gleby a nierównością płci.

Programy edukacyjne muszą wychodzić poza tradycyjne tematy i obejmować interaktywne, praktyczne metody uczenia się, by wyraźniej pokazać związek między tymi dwiema kwestiami i sprawić, by odbiorcom łatwiej było je odnieść do własnego doświadczenia.

Normy społeczno-kulturowe

Tradycyjne role płciowe na obszarach wiejskich zniechęcają kobiety i osoby różnorodnie płciowo do uczestniczenia w działaniach z zakresu rolnictwa i ochrony środowiska.

Barierom kulturowym trzeba przeciwdziałać poprzez inicjatywy oparte na społeczności oraz edukację podważającą te normy i zachęcającą do inkluzywnego udziału.

Dostęp do zasobów

Ograniczony dostęp do edukacji, transportu, technologii i finansowania na obszarach wiejskich i małomiejskich utrudnia młodzieży i grupom marginalizowanym zaangażowanie się w ochronę gleby i zrównoważone praktyki rolnicze.

Rozwiązania muszą koncentrować się na poszerzeniu dostępu społeczności wiejskich do zasobów, a także sprawieniu, by były one dla nich bardziej przystępne finansowo.

plony

Badanie potencjalnych metod, działań i aktywności IRDE

Powiązanie równości płci z ochroną gleby. Wyzwania i możliwości

Metody, aktywności i działania IRDE, z podziałem na kluczowe obszary

Adekwatność i rozpowszechnianie

Metody i działania Programy edukacyjne

Konieczne jest włączenie kwestii równości płci i ochrony gleby do szkolnych programów nauczania i inicjatyw edukacyjnych opartych na społecznościach lokalnych. Programy mogą obejmować praktyczne warsztaty, interaktywne wystawy takie jak „The Soil Keepers” i jednostki mobilne, które docierają na odległe obszary wiejskie. Warsztaty, wystawy itp. skupiałyby się na tematach istotnych dla danej społeczności lokalnej, takich jak zrównoważone rolnictwo, prawa do ziemi czy rolnictwo inkluzywne płciowo.

Storytelling i kampanie medialne

Wykorzystanie mediów społecznościowych, podcastów i filmów dokumentalnych do pokazania wkładu kobiet i osób różnorodnych płciowo w ochronę gleby może zwiększyć społeczną świadomość tych kwestii. Kampanie te powinny obejmować krótkie, angażujące filmiki, w przystępny sposób pokazujące złożone problemy, zwłaszcza jeśli są kierowane do młodszych odbiorców.

Aktywności

Warsztaty i szkolenia

Praktyczne aktywności edukacyjne, takie jak wycieczki w teren i eksperymenty naukowe z glebą, które zwiększają świadomość na temat związku między degradacją gleby a nierównościami płciowymi.

Wystawy interaktywne

Przygotowanie wystaw takich jak „The Soil Keepers”, podkreślających rolę kobiet i grup marginalizowanych w ochronie gleby i zrównoważonym rolnictwie.

Zaangażowanie społeczności

Metody i działania Projekty oparte na społeczności lokalnej

Tworzenie na obszarach wiejskich i małomiasteczkowych grup kierowanych przez osoby z lokalnych społeczności może dać młodym ludziom możliwość dzielenia się wiedzą i współpracowania przy inicjatywach zrównoważonego rolnictwa. Obejmuje to także dyskusje w społecznościach na temat praw do ziemi, zrównoważonych praktyk i równości płci w środowiskach wiejskich.

Projekty oparte na współpracy

Projekty z aktywnym udziałem młodzieży, skupione na łączeniu kwestii równości płci i ochrony gleby, mogą zapewnić cenne doświadczenia edukacyjne, a jednocześnie stanowić odpowiedź na lokalne problemy środowiskowe.

Aktywności

Warsztaty dla społeczności lokalnej i grupy prowadzone przez jej członków

Organizacja warsztatów na temat praw do ziemi, zrównoważonego rolnictwa i równości płci, zachęcających do aktywnego udziału członków lokalnej społeczności, zwłaszcza kobiety i młodzież.

Programy mentorskie

Dobrać młodym ludziom mentorki – kobiety wzorce osobowe – w dziedzinie rolnictwa i nauki o środowisku, by rozwijać umiejętności przywódcze i przygotować młodych do ról decydentów i decydek.

plony

Badanie potencjalnych metod, działań i aktywności IRDE

Powiązanie równości płci z ochroną gleby. Wyzwania i możliwości

Metody, aktywności i działania IRDE, z podziałem na kluczowe obszary

Umiejętności i uczenie się przez całe życie

Metody i działania **Rozwijanie umiejętności**

Programy szkoleniowe powinny mieć na celu zapewnienie młodym ludziom umiejętności krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów, zwłaszcza w kwestiach ochrony gleby, zrównoważonego rolnictwa i równości płci. Dzięki temu osoby te nie tylko będą rozumieć te zagadnienia, ale także będą mogły podejmować dotyczące ich praktyczne działania w swoich społecznościach.

Uczenie się przez całe życie

IRDE powinna promować ustawiczne uczenie się, oferując warsztaty, programy mentorskie i łatwo dostępne kursy online, które umożliwią zainteresowanym osobom zdobywanie nowych umiejętności w dowolnym momencie ich życia.

Aktywności

Ambasadorowie i ambasadorki młodzieży oraz programy przywództwa

Opracowanie programów przywództwa, w których młodzież, zwłaszcza kobiety i grupy marginalizowane, mogą podejmować role liderów i liderki ochrony środowiska, a także zachęcać do ochrony gleby i praktyk inkluzywnych płciowo w swoich społecznościach.

Szkolenia w zakresie zrównoważonego rolnictwa i wrażliwości na kwestię płci

Realizacja warsztatów edukacyjnych skupiających się na praktykach rolniczych uwzględniających równość płci, uczących młodych rolników i rolniczki zrównoważonej gospodarki glebą, przy jednoczesnym rozbrajaniu uprzedzeń płciowych w sektorze rolniczym.

Polityka i rzecznictwo

Metody i działania **Rzecznictwo polityczne**

Opowiadanie się za polityką uwzględniającą płeć, która bierze pod uwagę potrzeby kobiet w rolnictwie, w szczególności w zakresie własności ziemi i ochrony gleby. Obejmuje to angażowanie decydentów politycznych i społeczności wiejskich w działania mające zapewnić kobietom i osobom marginalizowanym ze względu na tożsamość płciową równy dostęp do zasobów i ziemi.

Współpraca partnerska

Nawiązywanie partnerskiej współpracy z samorządami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi i instytucjami edukacyjnymi w celu tworzenia polityki promującej równość płci w wiejskich programach rozwojowych oraz wprowadzenie zrównoważonych praktyk użytkowania ziemi.

Aktywności

Fora publiczne i dialog w sprawie polityki

Organizowanie dyskusji i debat na temat równości płci i ochrony gleby, będących zaproszeniem dla lokalnych decydentów politycznych i członków społeczności do nawiązania dialogu. Zachęcanie młodzieży do udziału w tych dyskusjach, zwłaszcza przez opowiadanie się za uwzględnieniem kwestii płci w polityce ochrony środowiska.

Kampanie na rzecz równości w dziedziczeniu ziemi

Prowadzenie kampanii ma rzecz zmian w polityce mających zapewnić równe prawa dziedziczenia, pozwalające kobietom być właścicielkami ziemi i nią zarządzać, umożliwiając im w ten sposób udział w zrównoważonym zarządzaniu glebą.

wnioski

Definicja IRDE innowacyjnej wiejskiej edukacji rozwojowej

Innowacyjna wiejska edukacja rozwojowa (IRDE) to skoncentrowane na uczących się, uwzględniające kontekst podejście do edukacji, które promuje zrównoważony rozwój i sprawiedliwość społeczną w społecznościach wiejskich, szczególnie poprzez zrównoważone zarządzanie żyzną glebą.

IRDE dąży do zniwelowania różnic edukacyjnych między obszarami wielkomiastowymi, małomiastowymi i wiejskimi przez zapewnienie ludności wiejskiej i małomiastowej równego dostępu do jakościowej edukacji, zasobów i możliwości. Przede wszystkim podkreśla znaczenie procesów uczenia się opartych na społeczności, w których inicjatywy edukacyjne są kształtowane przez lokalną wiedzę, potrzeby i realia.

Zgodnie z Wytycznymi Rady Europy w sprawie edukacji na rzecz globalnego obywatelstwa IRDE podkreśla potrzebę edukacji promującej zrównoważone praktyki rolnicze, ochronę gleby i odporność klimatyczną.

W ujęciu IRDE żyzna gleba jest kluczowym elementem zrównoważonego rozwoju – zdrowa, dobrze zarządzana gleba jest niezbędna do produkcji żywności, regulacji klimatu, sekwestracji dwutlenku węgla oraz dla ogólnego zdrowia ekosystemów.

Ochrona gleby ma kluczowe znaczenie w wizji IRDE, bo to od niej znacznej mierze zależy długofalowy zrównoważony rozwój i dobrostan społeczności wiejskich.

IRDE opiera się także na Wytycznych ONZ, które wskazują edukację jako narzędzie promowania globalnego obywatelstwa. Wytyczne ONZ w sprawie globalnej edukacji obywatelskiej zachęcają społeczności wiejskie do angażowania się w globalne wyzwania – takie jak przeciwdziałanie zmianom klimatycznym i ich skutkom, bezpieczeństwo żywnościowe i równość płci – poprzez pryzmat lokalny.

Wpisując te kwestie w edukację, IRDE umożliwia członkom społeczności wiejskich zostanie motorem zmian i daje im zdolność podejmowania wyzwań zarówno lokalnych, jak i globalnych.

Ponadto IRDE promuje równość płci, dostrzegając specyficzne bariery, z jakimi mierzą się kobiety i grupy marginalizowane w środowiskach wiejskich. IRDE ma zapewnić tym grupom równy dostęp do ziemi, ról decyzyjnych i zrównoważonych praktyk, przez poruszanie zarówno kwestii kondycji gleby, jak i równości społecznej. Takie podejście jest zgodne z Celami Zrównoważonego Rozwoju (SDG), zwłaszcza z celami dotyczącymi równości płci, zrównoważonego rolnictwa i ochrony środowiska.

Wszystko to jest tym ważniejsze, że w zglobalizowanym świecie coraz więcej mamy powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi, a obszary wiejskie odgrywają istotną rolę w świetle globalnych wyzwań, takich jak kryzysy żywnościowe, zmiany klimatu, a także nierówności płciowe. W dążeniu do zrównoważonego rozwoju konieczne jest zrozumienie i realizowanie współzależnych celów ochrony gleby i równości płci na poziomie globalnym.

to nie koniec!

**W nadchodzących miesiącach udoskonalimy
to podejście poprzez udział interesariuszy/ek
w działaniach projektu Rural Voices 2030.**

Dofinansowane przez
Unię Europejską

**KOMITET
DO SPRAW
POŻYTKU
PUBLICZNEGO**

Narodowy Instytut Wolności
Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

Ta publikacja jest współfinansowana przez Unię Europejską, w ramach programu DEAR oraz ze środków Narodowego Instytutu Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego, w ramach Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich na lata 2018-2030. Wyłącznie odpowiedzialność za jej treść ponosi projekt Rural Voices 2030 – Engaging young rural European citizens in a gender responsive approach to soil protection; nie musi ona odzwierciedlać poglądów Unii Europejskiej ani NIW PROO.